

dagítania kell palettájának zinkészletét. S le kell szoknia a henye jelzők, töltelkszavak használatáról, melyekkel kevésbé él vissza, mint nemzedékének legtöbb költője, de éppen kivételes igényessége teszi kirívóvá az ilyen strófákat:

*A köztünk lapuló mező
virágos zöldje, fája, bokra, árka,
büjtatják még az éjszakát.
A szürke ég görbülve dől a tájra.*

Az idegenszerű többszám esetleg megengedhető folyóbeszédben —, de versben hiba. Az utolsó sor pedig felhívja figyelmünket arra: Fodor, hogy védekezzék az egyhangúság ellen, nem egyszer mondvaszínált eredetiségkedés bűnébe esik.

Hogy egy-egy henye szó mit árthat a versnek, arra példaként idézzük a »Rét« utolsó sorait:

*... így a legszebb még a táj is,
a megkívánt, hűvös magány is,
ha kissé emberi marad.*

A szépen formált sorokból kéri a *kissé* szó. Valószínűleg ritmikai okból került az utolsó sorba, ez azonban csattanószerű, s így a »kissé« valósággal külön hangsúlyt kap. Ilyenformán ez lesz a vers végző kicsengése: az a szép táj, ami »emberi«, de csak »kissé« legyen az, különben

már nem olyan szép. S ennek a befejezésnek kétesértékű humanizmusa annál is inkább így érvényesül, mert a vers egésze hasonló szemléletben fogant:

*S az árkok közt a szél ölen
lámcsak remegve él a táj.
Mozog a rét, mozgatja bent
a két paraszt, amint kaszál,
a boglyáknál a gyűjtő lányok
s állát a töltés oldalához
döccintgető szelíd tehén.*

Akár egy Szőnyi-képen: az ember csak a látvány egyik része; valami, ami kissé mozog a szép tájban, akárcsak a tehén, (nem több és nem kevesebb!) s beleilleszkedik az egész szépségébe. Mellesleg: a strófa vége ismét csattanószerűen van kihelyezve, éppen a *tehén* szóra, s e célból merészen vállalja a rossz szórendet s a sort kettétörő enjambemen-t.

Néhány sornál ennyit időzni: talán szórszálhasogatás. De ez a néhány sor nagyon jellemző: erényeivel és hibáival egyaránt. Fodor erényekben gazdag költő: formai érzéke és humanizmusa teszi azzá. Éppen azért kell kiküszöbölnie még meglévő formai hibáit s továbbfejlődnie a szocialista, tehát nem elvont humanizmus felé.

K. NAGY ISTVÁN

Wurmser—Mamiac: Budapesti levelek

Két jószemű, jó tollú francia író, André Wurmser és Louise Mamiac írt »Budapesti levelek« címmel, a fölfedezés ízével ható könyvet. Franciáknak — amint ők írják: »a legjobb és legrosszabb franciáknak« — írták könyvbegyűjtött leveleiket, de éppoly érdekes nekünk magyaroknak is. Az ő szemükkel, a velünk együttérző, de mégiscsak idegenből látogatott jóbarát szemével, szívével még jobban megismerjük hazánkat, az új Magyarországot, a szocializmust építő Magyar Népköztársaságot.

A könyv szerzői kitűnő publicisták. Kitűnő érzékkel, tehetséggel látják meg mai életünkben a legjellegzetesebb vonásokat, és azokat rendkívül elevenen, közvetlen, szinte regényszerűen olvasmányos stílusban írják le. Nem véletlen, hogy művük Franciaországban néhány hónap alatt teljesen elfogyott. S amily érdeklődéssel forgatták a franciák, ugyan-

olyan — ha nem nagyobb — érdeklődéssel tarthat számot nálunk is, éppen az összehasonlítások, párhuzamok révén, amely hitelesebbé és érdekesebbé teszi ezeket a levélbe formált publicisztikai riportokat. Maguk a szerzők is ezt írják előszavukban: »Azzal, hogy megmagyaráztuk a franciáknak a magyar valóságot, egyúttal nagy vonalokban felvázoltuk a magyaroknak a francia valóságot«.

Nekünk szegedieknek külön is érdekességet jelent ez a könyv. Egyik fejezetét, egyik levelét ugyanis de Tournadre tábornokhoz, Szeged 1919-es volt francia katonai kormányzójához írták. Szellemesen frappáns leleplezése ez a horthysta államzafiságnak és a burzsoázia nemzetközi összefogásának a munkások, parasztlak fölemelkedése és kulturális fölvilágosodása ellen. Ebben a de Tournadre-hoz intézett levélben olvashatjuk a következő részletet:

»Fogalmam sincs róla, mi történt a tudós dr. Bokor Pál úrral. (Szeged akkori helyettes polgármestere, hírhedt ellenforradalmi memoár-író. A szerk.) Ha találkoznék vele a pokolban, mondja el neki, hogy mi újság Szegeden. Mészélje el neki, hogy mindenütt új gyárak, iskolák építkezéseit, új múzeumok és könyvtárak megnyitását láttam. Mondja meg neki, hogy a textilkombinát folyosólyán a város minden színházi és mozi plakátját ott láttam a falakon, sőt még a színházi nézőterek beosztása is ki volt függesztve, hogy a munkások jó helyet választhassanak maguknak. Munkások! Az Operában! Szerencse, hogy a pokolban már nem fenyegeti gutaütés az embert! Mondja el neki azt is, hogy a textilkombinát területén még egy ilyen felhívást is láttam: »Csütörtökön délben zenekari próba lesz« — meg azt is, hogy a szabadtéri színpadon rendezett hangversenyeknek néha ötezer látogatója is van. Ez a színpad a szegedi Bois de Boulogne-ban van, amelyre Ön bizonyára jól emlékszik, és amelyet mostanában vasárnaponként olyan társaság látogat, hogy még egy kutyát, akarom mondani tábornokot is kár kikergetni oda. És mondja csak el Bokornak azt is — ám ki tudja talán még mindketten élnek és megrökönyödve tekintik a világ sorját —, hogy kikből áll a szegedi városi tanács. Bizony — mondta nekem az egyik tanácsstag, aki a Michon névre hallgat, lévén francia eredetű — a tanácssterem karosszékei sokat beszélhetnének a nagy változásról: ki ült beléjük régen? S ki ül most?«

Erről a változásról — Szegeden és az országban — ad izelítőt híven, színesen Wurmser és Mamiac könyve, Bajomi Lázár Endre stílusos, közvetlenhangú fordításában. Kár azonban, hogy a szegedi levélbe néhány sajnálatos kisebb tárgyi tévedés is belekerült. Ebből az olvasónak óhatatlanul az a gyanúja támadhat, hogy a többi levélben is maradt néhány tárgyi pontatlanság. Ezeket — ügyhiszszük — a fordító kevés utánjárással kijavíthatta volna.

Az érdekes könyv leveleit a szerzők jórészt ismert francia személyiségekhez írták, de levelet intéztek az egyszerű párizsi polgárhoz, az »aranyos Saint-Paul-i gyerekekhez«, a 3114-es rendőrhöz, sőt »az eljövendő Francia Népköztársaság első elnökének« is. Sokoldalúak és sokszínűek ezek a levelek, amelyek egyben kortörténeti dokumentumok. Több levelet, illetve levélrészletet szentelnek kulturális életünk kérdéseinek is.

Érdeemes lapoznunk ezt az ízléses kiállítású (a címlap Kondor Lajos munkája), az Új Magyar Könyvkiadónál megjelent kis könyvet. Olvasása nyomán még jobban megszeretjük a nép hazájává lett országunkat, amelyben nem kell már szegyenkeznünk, hanem jogos büszkeség tölthet el az idegenek előtt. Az elismerésekből fakadó büszkeség újabb tettekre ösztönöz, hogy megmutassuk barátainknak, ellenségeinknek egyaránt, mire képes a dolgozó ember fölszabadult teremtőereje.

L. Z.